

Vil endre gul støtte: Kina og India har foreslått at i-land skal ikke lenger kunne gi «gul» støtte utover et visst minimum. – Dette er kritisk for den norske prisdannelsen og landbruksmodellen, sier Christian Anton Smedshaug. (Foto fra Huaxia Dairy farm i Beijing: Ola Wong)

Kan bli dramatisk WTO-møte for norsk landbruk

Om de gigantiske landene Kina, India, Brasil og EU får forslagene sine gjennom, kan vi vinke farvel til målpriser.

WTO

Tekst: **Linda Sunde**

Idesember er det ministermøte i WTO, i Buenos Aires. Det kan bli det mest spennende WTO-møtet for norsk landbruk på lenge.

Mer enn hver tredje person i verden bor i Kina eller India. Disse to landene har levert et forslag som dersom det går gjennom, vil endre den norske landbrukspolitikken.

I-land skal ikke lenger kunne gi «gul» støtte utover et visst minimum, krever de. Det setter de som en forutsetning for at de skal være med og vurdere andre reformer innenfor internstøtte.

Målprisene må bort

Norge har i dag rett til å bruke 11,449 milliarder kroner i «gul» støtte i året, og vi bruker nesten hele rammen.

Vi har flere ganger stått i fare for å passere denne grensen – og har løst det ved å fjerne målprisen på noen produkter. Da synker støtten igjen, på grunn av måten den blir beregnet på.

Men fortsatt har vi målpriser på melk, korn, svinnekjøtt, poteter, epler og ti grøntprodukter.

Forsvinner den gule støtten, må også resten av målprisene våre bort.

I tillegg blir også en rekke tilskudd regnet som gul støtte.

– Avhengig av gul støtte

– Dette vil bli vanskelige forhandlinger for Norge, sier Christian Anton Smedshaug, forfatter og daglig leder av AgriAnalyse.

– Dette er kritisk for den norske prisdannelsen og landbruksmodellen. Om India og Kina skulle nå gjennom, vil det bety en fullstendig omstilling av måten vi driver prisfastsettelse av hovedproduktene våre på. Hele målprissystemet vil forsvinne. Spørsmålet er om vi kan finne gode erstatninger, som gir tilsvarende heldig markedseffekt, sier Smedshaug.

– Det Kina og Kina foreslår, er dramatisk for norsk landbruk, sier Lars Petter Bartnes, leder i Norges Bondelag.

– Vi er avhengige av å få videreført vår gule støtte. Det er viktig for oss å opprettholde både målpris og markedsordninger. Om dette går gjennom, vil det ramme produksjonen i Norge, og muligheten til å drive aktiv politikk for matproduksjon. Hvis vi legger om virkemiddelapparatet vårt til bare «grønne»

tilskudd, som ikke er produksjonsstimulerende, vil insitamentet til å produsere, forsvinne, sier Bartnes.

– Forsterker faren

EU og Brasil har også levert et felles forslag.

Også de vil kutte i gul støtte.

– Dette forsterker utfordringen. EU går inn for å begrense gul boks, for å få igjen for omleggingen de har gjort i politikken sin. Det forsterker faren for at det kan komme begrensninger i «gul boks» i Buenos Aires, sier Smedshaug.

EU og Brasil har ikke tallfestet kuttet. Men de knytter det opp mot verdien på produksjonen i hvert land.

Mens støtteformene kalt gul støtte og «de minimis» utgjør 32 prosent av produksjonsverdien for Norge, utgjør den bare 2 prosent for EU, 15 prosent for USA og 17 prosent for Kina, oppgir Norges Bondelag.

Faren er dermed at de store aktørene kan bli enige om et tak som rammer dem lite, men Norge betydelig hardere.

– Jeg frykter at de vil legge kravene slik at EU, Brasil og kanskje USA ikke blir hardt rammet, mens vi blir det. De vil liberalisere handelen med mat, men de store landene er kyniske på å verne sine egne interesser i spillet, sier Bartnes.

– For Norge er det viktig å holde på retten til å

Christian Anton Smedshaug

Lars Petter Bartnes

Gul støtte

- Gul støtte er handelsforstyrrende støtte som ikke passer inn i verken «grønn» eller «blå» boks i WTO.
- Den består av markedsprisstøtte, grunntilskudd for geit/ lam/ ull, distrikts- og kvalitetstilskudd for frukt/ bær/ grønnsaker, prisnedskrivning for storfe/ fjørfe/ egg/ lam/ poteter, transportstøtte (innfrakt) storfe/ svin/ lam/ egg, tilskudd til fruktlager, insemineringsstøtte og transportstøtte for dyrefôr.
- Markedsprisstøtten er forskjellen på norsk målpris og verdensmarkedsprisen i basisperioden 1986-1988, ganget med volum.
- Norge har et tak på gul støtte på 11,449 milliarder kroner.
- I 2015 var den norske gule støtta på 10,7 milliarder kroner. Da utgjorde målprisen på melk 52,3 prosent av støtta, målprisen på svin 22,7 prosent og målprisen på korn ca.15 prosent.

net de selv - ikke har rett til å bruke denne støt-teformen.

Brekkestang

Etter valget i forrige uke er det borgerlig flertall også de neste fire årene. I skrivende stund skal Høyre og Frp fortsette i regjering, eventuelt sammen med Venstre.

Smedshaug og Bartnes er spent på hva det vil ha å si for forhandlingene.

– Utfordringen er at de har ønsket en del endringer i jordbrukspolitikken, som de kanskje kan bruke WTO som brekkstang for å gjennomføre. På den annen side er dette en mulighet til å stå opp for norske interesser ved å finne allierte for de norske synspunktene, sier Smedshaug.

Lars Petter Bartnes påpeker at han ikke kjenner den nye regjeringsplattformen ennå. Men han har erfaring med dagens regjering.

– Den sittende regjeringa har lagt opp til en mer liberal politikk i internasjonale forhandlinger om matproduksjon, enn den rødgrønne. Det har de vist gjennom både WTO og bilaterale forhandlinger. Men enhver innrømmelse som gir økt import av mat, koster arbeidsplasser og verdiskapning i Norge, sier han.

– Vi kan ikke la de store, eksportrettede nasjonene presse u-land og land som i hovedsak produserer til egen befolkning. Vi må samordne interessene våre med andre land, og stå opp for egen matproduksjon, sier han.

Forberedt på negativ utgang

I WTO blir ingenting vedtatt før alle er enige. Bartnes mener at veto åpenbart er en mulighet for Norge.

Smedshaug peker på at dersom Norge skal legge ned veto, er det vanskelig om vi ikke først har kommet med et eget løsningsforslag, og vært tydelige i budskapet vårt.

– Har norske bønder grunn til å være nervøse?

– Ja, de skal være forberedt på en utgang av disse møtene med negativt fortegn for oss, sier Bartnes.

Han legger til at erfaringsmessig kan det være vanskelig å finne løsninger som alle stiller seg bak.

Men på forrige ministermøte, for to år siden, ble det vedtatt å fase ut eksportstøtten. På grunn av dette må Tine avslutte eksporten av Jarlsberg laget av norsk melk.

– Om forslagene skulle gå gjennom, vil det kreve en betydelig ombygging og kompensasjon fra myndighetene. Til sjuende og sist dreier alt seg om nasjonal vilje til kompenserende ordninger. Det avgjøres i Stortinget. Med kreativitet og vilje er det utrolig hva man kan få til, men det vil fort være mer kostnadskrevenne enn dagens ordninger for myndighetene, sier Smedshaug.

Forberedt på endret forhandlingsform?

Tidligere ble det trykket på alarmknappet i norsk landbruk når det nærmet seg et WTO-møte. Blant annet gikk bøndene fra Trøndelag til Genève i 2005, for å skape oppmerksomhet rundt forhandlingene. Men de senere årene har det vært roligere.

Men WTO-runden er ikke død. Den har endret karakter.

Tidligere gjaldt dette prinsippet i WTO: Vi er ikke enige om noe, før vi er enige om alt! Dermed kunne store krav som var vanskelig å svelge for andre land, stoppe hele forhandlingsrunden.

Nå har WTO mer eller mindre gitt opp å klare å få til en stor, samlet avtale. I stedet gyver de løs på enkeltspørsmål.

Det tror Smedshaug har påvirket Kinas og Indias forslag, der de krever å fjerne hele den «gule støtten» for i-land.

– Det er ikke stor risiko ved å ha store krav på landbruk lenger. Det stopper ikke lenger alt annet, sier Christian Anton Smedshaug.

Han lurer på hvor godt forberedt Norge er på denne endringen i forhandlingsdynamikk.

– Det forhandles på sektorer isolert, i stedet for at alt sees i sammenheng i en totalavtale. Dette er en langt mer krevende forhandlingsform for Norge, sier Smedshaug. ■

Se også sak side 8.

produsere mat til egen befolkning. Det er viktig at regjeringa står opp fullt og helt for det, sier bondelederen.

– Kartlegg alliansepartnere og lag forslag

Christian Anton Smedshaug mener Norge nå må sikre sine egne interesser ved å lage et eget forslag.

Det er avgjørende viktig at det raskt kartlegges hvilke land som vil være på vår side i denne saken, mener han.

Han mener det er to strategier regjeringen bør velge mellom: Enten finne samarbeidspartnere som i likhet med oss har interesse av å beholde «gul støtte». Eller utvide søket, til også å gjelde land som ikke har muligheten til å gi gul støtte i dag, men som kan tenke seg å gjøre det.

– India og Kina har ikke samme fleksibilitet som vi har. Det kan hende de ønsker seg tilsvarende ordninger, sier Smedshaug.

I kravet sitt viser Kina og India til at i-landene står for 90 prosent av den gule støtten, nesten 160 milliarder dollar, og at de fleste u-land – blant an-

– Prematurlt med intervju

Bondebladet har sendt Utenriksdepartementet forespørsel om intervju. Blant spørsmålene vi varslet at vi ønsket svar på, var disse:

- * Er dere i gang med å kartlegge alliansepartnere?
- * Er dere i gang med et motforslag?
- * Hvordan håndterer dere at det ikke lenger er single undertaking (at man ikke er enige om noe før man er enige om alt), men at man tar for seg område for område?

Beskjeden tilbake fra UD er at de ikke har mulighet til å stille til intervju, men at vi kan sitere kommunikasjonsrådgiver Guri Solberg på dette:

– Det er flere måneder til ministermøtet i Buenos Aires. Det er ikke uvanlig at det ligger en rekke forhandlingsforslag på bordet som trekker i ulike retninger og med ulik grad av støtte. Det er derfor ikke i dag noe grunnlag for å forskuttere eller spekulere i resultatet av fremtidige forhandlinger og det er derfor prematurlt med noe form for intervju. ■

Flis i rundballer til dyrestrø kjøper du hos RingAlm Romerike

Våre hovedprodukter er:

Rå sagflis

Kutterspon

Rundballer

- Flisen i rundballer blir lagringsbestandig mot regn, vind og sol
- Emballasjen beskytter mot forurensning og nedbryting
- Rundball gir mer kostnadseffektiv distribusjon, lagring og håndtering

For mer informasjon om rundballer og flis, ta kontakt på tlf. 93 45 78 94

RingAlm Romerike AS

Hauerseterveien 416 2055 Nordkisa - www.ringalm.no - gro@ringalm.no

